

THE STATES AND GLOBALIZATION

Maria Stoicovici

Assist. Prof., PhD, Technical Military Academy, Bucharest

Abstract: What is the role of the state in the globalization of tomorrow? Will the traditional state be replaced by a new national or supranational order? While the polarization of society within the state and between states makes the world lose its confidence in the political class, many researchers believe that the weakening or the breakdown of societies and nation-states represents a necessary step in the transition to the formation of an economic, political and cultural life at a global level.

Keywords: globalization, national state, changes, perspectives

Globalizarea

Odată cu sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, prin crearea în Marea Britanie în 1943 a *Welfare State*, prin planul Beveridge, iar în Franța, a Securității sociale franceze în 1945, Statul devine actorul principal al vieții economice și sociale. Scopul lui este de a porni reconstrucția socială, reformele sociale și transformarea conștiinței naționale. Statul poate interveni cu autoritate în toate domeniile și încearcă să răspândească ideea că naționalizarea activităților economice este absolut necesară progresului țării.

A urmat apoi modernizarea, care s-a bazat pe libera întreprindere și a pus un accent deosebit pe piață. Puțin câte puțin rolul Statului intervenționist a scăzut și locul său a fost luat de un alt tip de Stat care caută să atragă investiții străine, să faciliteze exporturile naționale și să încurajeze integrarea întreprinderilor în ansambluri transnaționale asociate rețelelor financiare. Noile tehnologii sunt de mare ajutor acestui proces asigurând circulația informațiilor în timp real. Producția și schimburile s-au internaționalizat și acest lucru a facilitat globalizarea economiei.

Dar chiar dacă Statul s-a confruntat cu noi provocări și constrângeri în acest proces, el și-a păstrat căi de acțiune pentru a reglementa activitatea economică.

Începută la jumătatea anilor 70, prima etapă a acestei globalizări a economiei s-a întins până la atentatele din 2001 de la New York. Ea a început cu criza petrolului. [Touraine, 2005:36]. S-au dezvoltat toate sectoarele vieții industriale și economice, a avut loc mondializarea piețelor, au apărut întreprinderile transnaționale, au luat ființă rețelele Internet. Grație lor, sistemul financiar și-a dovedit eficacitatea prin transmiterea informațiilor în timp real, iar prin mass media, prin publicitate s-au difuzat bunuri culturale de masă, cel mai adesea americane.

Bineînțeles că lumea a luat atitudine contra acestui ultim fenomen, și așa a apărut o mișcare de opoziție la globalizare, altermondializarea, care insistă pe imposibilitatea unei generalizări a modelului american peste tot în lume, dovadă fiind criza bursieră din 1973 și gravele sale consecințe, declanșate în urma unor speculații puternice asupra valorilor tehnologice.

Formarea unei societăți de masă în care aceleași produse materiale și culturale circulă în țări cu nivele de viață și tradiții culturale foarte diferite reprezintă, așa cum am văzut, una din implicațiile culturale ale globalizării. Dar ea nu înseamnă deloc standardizarea consumurilor și americanizarea întregii lumi, din moment ce consumul în țările cele mai bogate se diversifică, iar celelalte țări își diversifică producțiile locale.

Cât privește implicațiile sociale, este de ajuns să remarcăm că peste tot puterea sindicatelor slăbește. În anii 1980-1990 dezvoltarea Internetului și a rețelilor financiare s-a legat de dezvoltarea societății informației și a comunicării. Această societate se construiește pe un nou mod de cunoaștere, pe noi investiții și pe un alt tip de reprezentare a obiectivelor muncii și a organizării sociale decât în trecut. S-a produs așadar o ruptură, care a avut drept cauză faptul că societatea globală, sau lumea informației, este pur tehnologică, ea nu vizează socialul și nu are consecințe sociale inevitabile. Dacă în societățile anterioare modul tehnic de producție era inseparabil de modul social de producție, în globalizare lupta de clasă dispare pentru că are loc o deplasare a conflictelor de la problemele interne ale producției către strategiile mondiale ale întreprinderilor transnaționale și ale rețelilor financiare. Noțiunea de clasă socială dispare, căci

în globalizare avem de-a face cu categorii generale (umanitate, națiuni sărace, generații viitoare). Ceea ce caracterizează globalizarea sunt : rolul dominant al pieței, al concurenței, al coalițiilor de interese, corupția. Noutatea fenomenului constă în faptul că nu sunt în concurență țări comparabile, ci pe de o parte țările bogate mai mult sau mai puțin social-democrate, iar pe de alta cele sărace, în care sindicatele nu mai există. Tocmai de aceea este imposibilă o coordonare a politicilor sociale și fiscale în interiorul Uniunii Europene.

Globalizarea a fost concepută ca un proces care să-și exercite puterea pe ansamblul societății și pe deasupra Statelor. Ea a vrut să le impună acestora, încă din anii 1980, prin instituțiile sale puternice, Fondul monetar internațional și Organizația mondială a comerțului, Comisia europeană, propria ei logică, fără să mai aibă obiective sociale și politice. Dar desfășurându-se la nivel mondial, mecanismele sale economice funcționează greu, câteodată cu mari defazaje, fapt care poate antrena în cele din urmă declin.

Pe timpul crizelor, intervenția Statelor este determinantă pentru că ea evită agravarea dereglărilor economice și sociale. Așa de exemplu, criza din 2008 a pus în evidență importanța intervenției Statului în reglementarea de conjunctură în ciuda contextului de globalizare economică. Atât în Statele Unite cât și în Europa puterile publice au acționat masiv pentru a stabili piețele financiare și a reinstaura încrederea în tot sistemul bancar, precum și pentru a furniza oamenilor de rând și întreprinderilor lichiditățile necesare continuării activității lor.

Mulți dintre cercetători cred că slăbirea sau descompunerea societăților și a Statelor naționale constituie etape către formarea unei vieți politice, culturale și economice la nivel mondial. Dar acest proces nu poate să fie decât foarte lent și dificil, tot așa cum a fost și cel invers de formare a Statelor naționale. Și când mecanismele economice care funcționează la nivel mondial se separă, iar organizațiile politice, sociale și culturale își pierd capacitatea de interacțiune cu nivelul mondial, când frontierele se deschid și intervenția Statului în funcționarea economiilor naționale scade, când are loc creșterea puterii actorilor non statali, a actorilor transnaționali, a firmelor multinaționale, a ONGurilor, a mafiiilor, a organizațiilor teroriste, a fenomenelor migratorii, lumea simte că globalizarea economiei antrenează declinul statului național și, în același timp, o dereglare a economiei sale.

„Desacralizarea” Statului ca urmare a stării de fapt

Tipul de societate în care a trăit lumea occidentală de câteva secole s-a construit pe ideea că societatea are un fundament social, și aceasta odată cu apariția Statului, în urma dispariției ordinii religioase, al cărei loc a fost luat de cea politică. S-au format Statele moderne, monarhiile absolute, orașele-state, Statele naționale.

Mai târziu, dezvoltarea industriei a făcut din economie inima vieții sociale, iar viața socială a devenit un scop în sine. Timp de patru secole, s-a impus ideea că integrarea societății și raționalitatea funcționării ei, capacitatea sa de a se adapta la schimbări, constituia instrumentul principal cu care se măsura binele și răul. Dar modelul european de dezvoltare, cel care s-a identificat cu noțiunea de societate și cu ideea că socialul nu are altă bază decât pe el – însuși, dispare treptat. Ba, mai mult, asistăm la „desacralizarea”¹ Statului, în sensul că rolul, legitimitatea și autoritatea lui și a reprezentanților lui sunt contestate și chiar sfidate. Societatea civilă nu mai așteaptă nimic de la el, atâta vreme cât reprezentanții săi și-au pierdut legitimitatea și autoritatea în conducerea destinului colectiv, și, prin urmare, oamenii își manifestă nemulțumirea prin slaba prezență la urne.

Și, poate, cel mai grav lucru este această prăpastie pe care o resimte omenirea între cei foarte bogați și marea masă a celor săraci, sau între țările foarte bogate, câteva, și cele foarte sărace, multe la număr și cu grave probleme sociale.² Căci convingerea este că „stăpânii planetei” folosesc ca „arme de distrugere în masă” îndatorarea și foametea pentru a supune popoare, materii prime, resurse naturale și forță de muncă, că adevărații beneficiari ai „progresului” adus de globalizare sunt o minoritate. A se compara cifrele: 1,8 milioane de oameni trăiesc cu mai puțin de 1 dolar pe zi, în timp ce 1% dintre cei mai bogați oameni câștigă la fel de mulți bani cât 57% din cei mai săraci oameni la un loc.³

¹ P. ABOMO, *La réhabilitation de l'Etat à la faveur de la lutte contre le terrorisme*, dans, „La revue géopolitique”, <http://www.diploweb.com/La-rehabilitation-de-l-Etat-a-la.html> ... pic.twitter.com/lw2Vi7B3hI

² A se vedea Jean Ziegler, *Imperiul rușinii*, ed. Antet, 2006

³ J. Ziegler, idem, în recenzia la *Imperiul rușinii* scrisă de Iulia Nalatan în <http://www.bookblog.ro/recenzie/imperiul-rusinii/>

Odată cu sfârșitul Războiului Rece, securitatea Statelor este asigurată din exterior de către o alianță militară puternic influențată de Statele Unite. Prin urmare, celelalte State nu vor mai fi preocupate de strategii militare, de securitate, geostrategie și geopolitică și se vor consacra economicului. Bugetul apărării, efectivele armatelor lor scad. (excepție Rusia).

În paralel, politicienii se afundă în scandaluri de corupție, manifestă dezinteres pentru treburile publice, iar funcționarii își abandonează funcția publică trecând la privat. Toată lumea uită că oricât de bine organizată ar fi o societate civilă, ea nu poate să apere cetățenii contra unei amenințări teroriste, a unor catastrofe naturale și umane, a unor crize economice sau financiare sau a războiului, în sensul convențional.

În „noua ordine internațională” proclamată, democrația, drepturile omului și pacea sunt preocupările cele mai importante nu ale statelor ci ale „comunității internaționale”. De ce? Pentru că mondializarea economică a pus pe primul plan chestiunile economice și nu Statul. Creșterea economică trebuia să aibă în vedere reconstrucția țărilor ruinate de război sau de colonizare, accelerarea procesului de liberalizare a schimburilor economice și comerciale (prin Acordul de la Marrakech din 1990) și să se facă chiar și în detrimentul cheltuielilor pentru suveranitate. S-au schimbat și obiectivele strategice: cursa pentru competitivitate, creșterea PIBului, scăderea deficitelor, flexibilizarea pieței muncii, deschiderea piețelor publice.

Cât despre securitate, ea este apărată de societăți militare private. Aceste întreprinderi militare de securitate au cifre de afaceri de 200-300 miliarde de euro anual.⁴

Siguranța lumii de azi se află în mare cumpănă. Pericole globalizate precum creșterea puterii terorismului, creșterea numărului violențelor și al conflictelor reclamă măsuri care să repună Statul pe locul pe care îl merită, prezervându-i-se misiunile regale (securitatea și justiția) și competențele de netăgăduit în promovarea interesului colectiv, în încurajarea exprimării libere a libertăților economice, civile și politice. Numai așa se poate vorbi de progresul societății.

⁴ P. Abomo, *idem*

Ce perspective se întrevăd pentru Statul național?

Partizanii globalizării consideră că descompunerea societății și slăbirea Statelor naționale sunt o etapă normală în formarea unor ansambluri din ce în ce mai vaste sub efectul globalizării (ex. Uniunea Europeană). Aceste ansambluri teritoriale sunt definite de europeni mai mult în termeni economici și culturali și mai puțin instituționali sau politici.

Dacă la înființare Statul național a avut trei funcții (să creeze o birocrație de stat capabilă să intervină în dezvoltarea economică ; să exerseze controlul asupra moravurilor; să facă război pentru a constitui un teritoriu național sau să se apere contra atacurilor statelor dușmane), în zilele noastre, acțiunea administrativă și economică a Statului s-a intensificat, dar importanța ei este însă mult atenuată de consecințele globalizării economice și ale construcției europene înseși. Statul național nu mai este, ca înainte, un loc de identificare colectivă. Există însă și excepții în unele țări unde, integrarea europeană a întărit conștiința națională (vezi Italia, Polonia, Grecia).

Se cuvine apoi să pecizăm următoarele : Statele sunt mai vulnerabile, mai nepregătite ca oricând în raport cu noile provocări, apoi, ele nu se pot afla pe același plan în privința capacității de a exercita suveranitatea, sau a celei de a exercita o acțiune pe scena internațională⁵.

În privința celor afirmate mai întâi, Robert Cooper, vice-prim ministru al Apărării al Marii Britanii, colaborator al lui Javier Solana, fost ministru de politică externă și securitate comună, arăta în lucrarea „Destrămarea națiunilor. Ordine și haos în secolul XXI” (2007), că „anarhia” și „tehnologia”- „acești doi mari distrugători ai istoriei” s-ar putea susține reciproc și ar putea „deturna” noul secol, odată ce „răspândirea terorismului și a armelor de distrugere în masă ne arată o lume în care autoritățile occidentale pierd controlul”⁶.

„În acest context – comentează G. C. Maior- o redistribuire a puterii dinspre statele dezvoltate și cu o democrație solidă către entități mai puțin interesate de asigurarea unei lumi stabile este tot mai vizibilă, mai ales că accesul la tehnologie, la mijloace de comunicare și propagandă, la diferite alte resurse de putere, care a fost în mod tradițional la îndemâna statului,

⁵ George Cristian Maior, *Incertitudine - gândire strategică și relații internaționale în secolul XXI*, Editura RAO, București, 2009, p.19

⁶ In www.sri.ro/fisiere/studii/SECURITATE_SI_INTELLIGENCE_IN_SECOLUL_XXI

este acum la îndemâna a ceea ce generic s-a numit deja nonstat, consecințele fiind dramatice din perspectiva vechilor paradigme și concepte ale securității și ale relațiilor internaționale.”

Tot Robert Cooper, în cartea sa, trecută aproape neobservată la apariție, *The Postmodern State and the World Order*,⁷ scria, în legătură cu neputința statului de a-și exercita suveranitatea sau o acțiune în plan internațional, că există trei mari tipuri de state:

1) *Statul premodern* (tip Afganistan, Liberia, Somalia), stat ori foarte fragil ori căzut pradă haosului, care nu are politică externă, prea slab pentru noțiunea de suveranitate. Nu exercită monopolul violenței legitime⁸, așa cum a definit-o Max Weber. Aceste state pot fi influențate de actori transstatali.

2) *Statul modern* (tip China, Pakistanul, etc). „Modern” înseamnă foarte atașat la noțiunea de stat-națiune. Poate să pretindă că deține încă monopolul violenței legitime. Apărarea suveranității are un rol foarte important în politica externă și se preocupă să măsoare mizele internaționale în termeni de interese și raporturi de forță.

3) *Statul postmodern*. Sunt vechile state occidentale care au respins folosirea forței în reglementarea diferendelor și a căror securitate se bazează pe transparența politicii externe, pe interdependența economiilor și pe un sistem de supraveghere reciprocă.

Pentru acestea din urmă noțiunea de frontieră nu mai contează așa mult, „rațiunea de stat a lui Machiavelli” a cedat locul conștiinței morale aplicate în relațiile internaționale. Crearea Curții penale internaționale este un exemplu.

⁷ Robert Cooper, *The Postmodern State and the World Order*, London, Demos, 1996, 2000 în Samy Cohen; Éditions de la Bibliothèque publique d'information, 2008 în: <http://www.openedition.org/6540>

⁸ Sociologul german Max Weber (1864- 1920) consideră că „violența legitimă este condiția necesară, dacă nu suficientă, pentru ca o instituție să poată fi numită „Stat”. Pentru el Statul este o „întreprindere politică cu caracter instituțional când și atât cât conducerea sa administrativă revendică cu succes în aplicarea de regulamente monopolul constrângerii fizice legitime. Monopolul rezultă din ceea ce subiecții Statului consimt prin tradiție sau din dorința de egalitate, ca acesta să fie singurul care să poată exercita o violență pe teritoriul său în mod legitim, bazându-se pe forțele polițienești, militare sau juridice. (Max Weber, *Le Savant et le politique*”, 1919).” *Monopolul violenței legitime*: în economie, acest demers explică că economiștii nu s-au interesat de Stat decât din punct de vedere al fiscalității, care reprezintă de fapt forma cea mai evidentă a acestei violențe legitime. Astfel ei nu au abordat chestiunea federalismului decât prin federalismul fiscal și bugetar.

Clasificarea este valabilă atunci când putem să răspundem la câteva întrebări în privința Statelor postmoderne, precum: 1) sunt ele cu adevărat ceea ce credem noi? 2) Nu există State postmoderne care ar fi mai unilateraliste, precum SUA? 3) Nu există apoi State postmoderne care mai mult se joacă cu „diplomația morală”? (Austria, Canada, Australia sau Belgia).

Acum însă, State pragmatice precum Marea Britanie și Franța, vechi democrații care au jucat jocul deschiderii frontierelor, al declinului suveranității, al construcției europene sunt primele acuzate de faptul că au scăpat și scapă cel mai bine din mondializare. Bernard Cassen a afirmat că mondializarea nu a căzut din cer, ea este construcția Statelor, și anume a celor postmoderne, SUA, Marea Britanie, marea parte a Statelor europene și Japonia. Deschiderea frontierelor, sistemul de măsuri de limitare a intervenției Statului în economie pentru ca piața să-și joace cu adevărat rolul, au fost inițiate prin decizii ce au putut fi precis datate și semnate de șefii de stat.

Statele premoderne sunt însă cele care suportă cel mai greu efectele mondializării, pentru că sunt incapabile să constituie un Stat demn de acest nume, care să dispună de monopolul violenței legitime. Ele cunosc conflicte civile, în care gherilele s-au dezvoltat cel mai mult, sunt cele mai atacate de fenomene migratoare sau de droguri. Spre deosebire de Statele postmoderne, vechile democrații, Statele premoderne nu au reușit nici până acum să-și înființeze instituții legitime, sau un guvern acceptat, fiind răvășite în continuare de războaie civile, adesea sângeroase.

Mondializarea reînnoiește în profunzime acțiunea puterilor publice, confruntate cu o concurență intensă și cu compararea (un « benchmarking ») teritoriilor și a avantajelor lor competitive de către firmele multinaționale. Politica conjunkturală este frânată în același timp de „constrângerea externă” pe plan comercial și de integrarea financiară și supravegherea piețelor financiare care determină costurile finanțării datoriei publice și credibilitatea diferitelor strategii monetare și bugetare pe termen lung.

Kenichi Ohmae⁹, unul din marii specialiști mondiali în strategia economică a întreprinderilor, în lucrarea sa „De la Statul-națiune la Statele-regiuni” explică pierderea puterii Statului tradițional în fața întreprinderilor transnaționale și a mondializării în ansamblu. El arată că în urma scăderii taxelor vamale și a îmbunătățirii comunicațiilor și telecomunicațiilor, migrația întreprinderilor în zonele cele mai favorabile ale planetei este inevitabilă. Aceste noi regiuni cu puternică activitate economică par să se dezvolte datorită unei puternice dinamici economice, adică după legile cererii și ofertei, fără ajutor special din partea națiunilor. Însă, din cauza politicii sale naționale, Statul-națiune tinde să taxeze mai mult aceste zone active pentru a redistribui profitul impozitelor zonelor mai puțin active, penalizând astfel dinamismul zonelor puternice din punct de vedere economic. Ideea lui Ohmae este de a elibera aceste regiuni de orice taxe, ca ele să se dezvolte în mod autonom și fără frâne. Ele ar antrena o dinamică economică deosebită, pentru că oamenii ar avea de lucru, și, prin urmare, ar consuma, făcând să se miște economia locală. Influența Statului în acest caz ar trebui să se atenueze și să se concentreze numai în domeniul educației și socialului.

Statul, deci, trebuie să evolueze ca să permită regiunilor economice naționale să prospere și, în acest fel, să asigure perenitatea economică a națiunii. Or, cum se poate face acest lucru?

După părerea lui Ohmae, în mondializare Statul-națiune trebuie să propună actorilor economici o mână de lucru calificată, care să răspundă cerințelor pieței, asigurând o productivitate cu mult superioară celei furnizate de țări cu mână de lucru ieftină. Statul trebuie să fie catalizatorul și garantul unei economii puternice, ca să atragă venirea industriilor și să creeze în țară o mulțime de regiuni de tipul Silicon Valley.

Secolul XXI trebuie să reprezinte avântul cunoașterii și al competenței în beneficiul producției de mărfuri zise clasice. Această cunoaștere și această competență sunt așteptate de la universități și de la centre de competență capabile să formeze o mână de lucru cu înaltă calificare, numită de Peter Drucker «knowledge workers» (lucrătorii din știință) și considerată descendentă artizanilor foarte calificați și specializați: este vorba de ingineri, programatori, chirurghi, infirmiere, profesori. „De formarea acestora va răspunde Statul, și nu economiile

⁹ a se vedea în Lionel Lemaire, *L'Etat-nation face au processus de mondialisation* în <http://www.freimaurei.ch/f/alpina/artikel/artikel-2003-5-01.php>

naționale sau internaționale, investind în centre de competențe, gata de a fi în fruntea celor mai recente tehnologii. Întreprinderile și sectorul privat vor avea nevoie de Stat mai mult ca niciodată. El va forma o elită intelectuală capabilă să elaboreze bazele tehnice ale unor produse din ce în ce mai complexe. Centrele de competențe finanțate de stat își vor vedea partea de transferuri de tehnologii crescând. Soluții sau procedee gata de folosire vor fi propuse întreprinderilor pentru a produce aceste lucruri elaborate de care au nevoie ca să-și păstreze avantajele concurențiale. În paralel cu produsele, piața proprietății intelectuale va crește și reprezenta o parte nu mai puțin neglijabilă a intrărilor de bani naționali pentru țările care vor fi știut să dezvolte centre de competențe și de tehnologii de vârf. Aceasta va fi misiunea Statului.”

Pe lângă rolul educativ, Statul va mai avea și pe cel de liant social, asigurând servicii puțin sau deloc lucrative, în sectoarele cele mai sensibile ale unei țări, precum transporturile publice, apa, electricitatea. Ele sunt în interesul tuturor, și sunt necesare pentru evitarea unei creșteri a prețului apei în perioadă de secetă, sau a penelor de electricitate în perioade de vârf de consum.

Statul trebuie să protejeze echilibrele sociale și să vegheze la coeziunea națională. Prin urmare, pe termen lung, rolul Statului se va accentua pentru că el trebuie să păstreze comunicarea cu cetățeanul și să-l asigure în fața viitorului.

Mondializarea oferă noi oportunități de dezvoltare a diverselor activități și nu determină convergență către un model unic de organizare economică. În fața mondializării economice, o cooperare mai strânsă a Statelor ar putea fi eficientă în elaborarea unei guvernante a mondializării capabile să construiască bunuri publice mondiale (protecția mediului, securitatea alimentară, stabilitatea financiară).

Poate că o sinteză dintre cele mai pertinente o dă ziarul „Les Echos”¹⁰, care analizează globalizarea sub trei aspecte: ceea ce ea reprezintă, „suporturile” ei și efectele pe care le produce.

Ce înseamnă globalizare? „ Interdependența economică crescândă a ansamblului țărilor lumii”. Procesul interdependenței se manifestă prin creșterea comerțului exterior, a fluxurilor financiare, a fluxurilor de informații și a mobilității mâinii de lucru.

¹⁰ a se vedea :Thomas Zeroual, *Le rôle de l'Etat face à la mondialisation* în Les Echos din 16 .02.,2012 în http://archives.lesechos.fr/archives/cercle/2012/02/16/cercle_43457.htm

Suporturile ei sunt: voința ideologică de a se sustrage și chiar de a suprima reglementările economice și financiare ale piețelor și inovațiile tehnologice. Ambele sunt asimilate acestui proces dar ele există independent de mondializarea în sine.

Între efecte, mai degrabă ne neliniștim de efectele nefaste precum mediul înconjurător, locurile de muncă, inegalitățile, cultura, decât să ne bucurăm de scăderea prețurilor, creșterea bogăției, transferurile tehnologice, varietatea bunurilor și serviciilor schimbate.

Când discursul în favoarea piețelor uită practicile protecționiste, care sunt de altfel inversul globalizării în sine, căci numeroase țări se protejează prin bariere tarifare și netarifare, Statul este cel care trebuie să intervină și să le finalizeze.

După al Doilea Război se trece de la un „Stat-jandarm”, căci el asigură veghea permanentă, la „Statul providență” însărcinat cu bunăstarea [Elias, 1975]. Dar de vreo 20 de ani, Statul-providență este în criză, căci are mari dificultăți și trebuie să-și justifice intervențiile, pentru că și intervențiile s-au modificat: Statul angajator-producător dă înapoi în timp ce Statul redistribuitor avansează. Este firesc ca sfârșitul Statului național să fie trâmbițat, dar nu este chiar așa. Nicio economie de piață, chiar mondializată, nu funcționează fără reguli, convenții, instituții.

Unul din marii actori ai globalizării sunt firmele multinaționale. Dacă unii cercetători, precum Robert Reich¹¹ susțin că Statul este depășit în fața firmelor multinaționale, alții, mai mulți, (Hirst, Berger sau Cohen) nuanțează numărul firmelor efectiv multinaționale și susțin că ele încă se supun legislațiilor țărilor.

Consecințele din sistemul financiar sunt foarte bine controlate de State. De exemplu, în Franța, Asemblée Nationale recomandă înființarea unui dispozitiv mai bun de control intern și extern al băncilor.

Apoi, cumpărătorii, la fel ca și vânzătorii, au mai puține informații fiabile în privința a ceea ce cumpără sau vând. Băncile pot vinde titluri pe care le controlează cu mult mai puțin decât creditele pe care ele le vând. Cumpărătorii sau investitorii pot din ce în ce mai puțin să discearnă produsele bune de cele de calitate mai proastă.

¹¹ Robert Reich, *L'économie mondialisée*, Paris, Dunod, 1997, version française in http://www.carnetsdegeographes.org/PDF/lect_01_01_Ardinat.pdf

„Soluția nu trebuie deci căutată într-o mai mică participare a Statului la stabilirea regulilor, ci din contra. Soluția nu este nici să ne baricadăm în spatele unui protecționism sau să ne refugiem într-un naționalism stupid. Numai cooperarea dintre State va favoriza o mondializare în sine minimalizând externalitățile negative.”¹²

Dar care sunt aceste externalități ale mondializării? Să ne punem întrebarea: este oare globalizarea vinovată de șomajul contra căruia Statele noastre nu mai pot să acționeze? China, simbol diabolizat al mondializării, amenință toate locurile de muncă din țările noastre? Larrousturu arată că mondializarea nu este singura vinovată de șomajul din țările noastre. Teama de străin, de chinez în speță, poate fi oricând demontată. Cauza este de ordin ideologic. Argumentele sunt demontate prin simpla observație că globalizarea în sine și suporturile globalizării au favorizat în același timp și crearea de bogăție, locuri de muncă și creșterea productivității. Și aceasta a avut efecte asupra sănătății, familiei, mediului, etc.

Globalizarea în sine a făcut mai complexă acțiunea Statului. Morin (1991) remarcă că Statul pare prea „mic” în fața globalizării mizelor pe care ar trebui să le regleze și din punct de vedere administrativ prea „mare” pentru așteptările individuale.

În criza statală, rolul globalizării în sine trebuie nuanțat pentru că globalizarea redefinesște înaintea de toate contururile Statului. Din acest punct de vedere Bourdieu spune că globalizarea în sine este adesea „« un mythe justificateur »”.

Trebuie de asemenea nuanțată și minimalizarea rolului Statului în fața externalităților globalizării, pentru că Statul intervine, dar el este „une réalité ambiguë” (Bourdieu)¹³: el vrea să acționeze în numele interesului general, dar rămâne constrâns de interesele private care îl influențează mult.

Astfel, Thomas Zeroual conchide că numai ideologia este cea responsabilă de orientarea inegală pe care o ia globalizarea și nu procesul de globalizare în sine. Tocmai de aceea este

¹²T. Zeroual, idem

¹³ Bourdieu scrie: „Miza astăzi, este recucerirea democrației în fața tehnocrației :trebuie să terminăm odată cu tirania „experților” stil Banca mondială sau FMI care impun fără discuție verdictele noului Leviathan„,piețele financiare” - și care nu înțeleg să negocieze, ci „să explice”... (Contre-feux, 1998, p. 13).

necesară schimbarea ideologiei, dar nu numai asta. Mai trebuie ridicat interesul colectiv dincolo de interesul privat și de a judeca mai drept ceea ce se întâmplă în jurul nostru.

Pe foarte mulți renunțarea la o parte din suveranitatea Statului îi sperie. Dar, având în vedere că multe domenii sunt neglijate intenționat de către puterea politică din motive de interese, de conflicte de interese în interiorul societăților, cum de exemplu este spălarea banilor pe plan internațional, și asta pentru că spălarea banilor trece prin plăcile *offshore* și niciun Stat nu vrea să declare război unui Stat de acest fel, cu atât mai mult cu cât majoritatea democrațiilor are acolo interese, Samy Cohen propune cooperarea internațională și renunțarea la o parte de suveranitate din partea statelor când este vorba de combaterea tuturor flagelurilor mondiale.

Bibliografie

ABOMO, P., *La réhabilitation de l'Etat à la faveur de la lutte contre le terrorisme*, în „La revue géopolitique”, <http://www.diploweb.com/La-rehabilitation-de-l-Etat-a-la.html> ...
pic.twitter.com/lw2Vi7B3hI.

NALATAN, Iulia, recenzie la cartea „Imperiul rușinii” a lui Jean Ziegler, ed. Antet, 2006.

MAIOR, George Cristian, *Incertitudine - gândire strategică și relații internaționale în secolul XXI*, Editura RAO, București, 2009, p.19.

COOPER, Robert, *The Postmodern State and the World Order*, London, Demos, 1996, 2000 in Samy Cohen; Éditions de la Bibliothèque publique d'information, 2008 in: <http://www.openedition.org/6540>.

LEMAIRE, Lionel, *L'Etat-nation face au processus de mondialisation* in <http://www.freimaurei.ch/f/alpina/artikel/artikel-2003-5-01.php>.

ZEROUAL, Thomas, *Le rôle de l'Etat face à la mondialisation* în Les Echos din 16 .02., 2012 în http://archives.lesechos.fr/archives/cercle/2012/02/16/cercle_43457.htm.

REICH, Robert *L'économie mondialisée*, Paris, Dunod, 1997, version française in http://www.carnetsdegeographes.org/PDF/lect_01_01_Ardinat.pdf.